

1922

11 квітня 1930
Готель «Магнолія»
Омаха, Небраска

ДОВОДИТЬСЯ ДО ВІДОМА ЗА НАЛЕЖНІСТЮ

Моє ім'я Вілфред Ліланд Джеймс, і це моя сповідь. У червні 1922 року я замордував свою дружину — Арлетт Кристину Вінтерс Джеймс — і схоронив її тіло, запроторивши його у старий колодязь. У скоєнні цього злочину мені допомагав мій син Генрі Фрімен Джеймс, хоча, будучи віком 14 років, відповідальності він не підлягає; це я хитрістю вплутав його в цю справу, граючи на його страхах та перебиваючи впродовж двох місяців його цілком нормальні заперечення. За це мене бере жаль навіть більший, ніж за скоєним злочином, з причин, які висвітлить цей документ.

Мотивом, що призвів до мого злочину й прокляття, були 100 акрів доброї землі неподалік Гемінгфорд-Хоум¹ у штаті Небраска. Цю землю заповів моїй дружині Джон Генрі Вінтерс, її батько. Я прагнув додати цю землю до моєї спадкової ферми, площа якої у 1922 році становила 80 акрів. Моя дружина, котра ніколи не тішилася з фермерського життя (чи з ролі дружини фермера), воліла продати ту землю за готівку компанії «Фаррингтон». Коли я спитав у неї, чи дійсно вона хоче жити з навітряного боку свинобійні Фаррингтонів, вона сказала мені, що разом із її батьківською спадщиною ми можемо продати також усю ферму — ферму ще мого батька й діда! Коли я запитав її, що ж ми робитимемо з грошима й без

---

¹ Hemingford — містечко на заході штату Небраска; Стівен Кінг згадує Гемінгфорд-Хоум також у своїх творах «Протистояння», «Діти кукурудзи» та «Воно».

землі, вона відповіла, що ми можемо переїхати до Омахи або навіть до Сент-Луїса¹ й відкрити крамницю.

— Я ніколи не житиму в Омасі, — заявив я їй. — Міста, вони для дурнів.

У тому-то й полягає вся іронія, якщо зважати на те, де я зараз живу, але довго я тут не житиму; я знаю це так само точно, як знаю, що то за звуки я чую в стінах. І ще знаю, де я опинюся після того, як завершиться моє земне життя. Цікаво мені, чи може Пекло виявитися гіршим за місто Омаха. Можливо, воно й є містом Омаха, лише без гарного сільського краєвиду навкруги; сама лише задимлена, засмерджена сіркою порожнеча, повна погублених душ на кшталт моєї.

Ми затято сперечалися щодо тих 100 акрів упродовж усієї зими й весни 1922 року. Генрі, хоч і схилився на мій бік, застряг десь посередині; він завдячував матері зовнішністю, але був схожий на мене своєю любов'ю до землі. Він був слухняним хлопчиком, без сліду пихатості, притаманної його матері. Знову й знову він повторював їй, що не має ніякого бажання жити в Омасі чи в будь-якому іншому місті і поїде туди, тільки якщо ми з нею дійдемо якоїсь згоди, чого досягти нам так і не вдалося.

Я вже гадав, чи не звернутися по допомогу до Закону, маючи певність, що будь-який суд у країні підтримає у цій справі мою прерогативу її Чоловіка вирішувати питання використання й призначення тієї землі. Проте щось мене утримувало. Се не був страх перед пересудами сусідів, мені байдужі були сільські плітки, се було щось інше. Я дійшов до того, що почав ненавидіти її, розумієте? Я дожився до того, що бажав їй смерті, отже, саме це мене й стримувало.

Я вважаю, що всередині себе кожна людина має ще й іншу людину, чужака, Підступника. Я певен, що під березень 1922 року, коли небо над округом Гемінгфорд засиніло і кожне поле

---

¹ St. Louis — місто, засноване французами 1699 року на річці Міссісіпі, одне з найбільших у штаті Міссурі й на всьому Середньому Заході.

перетворилося на поплямоване снігом грузьке болото, Підступник усередині фермера Вілфреда Джеймса вже ухвалив вирок моїй жінці, тим самим вирішивши її долю. Се також є різновидом найвищої міри правосуддя. Біблія каже, що невдячна дитина подібна зміїному зубу, а гаркітлива й невдячна Дружина набагато за те дошкульніша.

Я не якийсь там монстр; я намагався врятувати її від Підступника. Я їй пояснював, що, якщо ми не зможемо дійти згоди, їй доведеться переїхати до своєї матері у Лінкольн¹, це за шістдесят миль на захід — добра відстань для відокремлення, котре не є справжнім розлученням, хоча й означає руйнацію подружнього союзу.

— І залишити тобі мою батьківську землю, звичайно? — перепитала вона, підсмикнувши головою. Як же я на той час уже зненавидів оте її зухвале смикання головою вгору, наче в погано видресуваного поні, і те її коротке форкання, що завжди цьому руху акомпанувало. — Цього не буде ніколи, Вілфе.

Я сказав, що відкуплю в неї ту землю, якщо вона наполягає. Це забере якийсь час — років вісім, можливо, десять, — але я виплачу їй усе до останнього цента.

— Гроші потроху — це гірше, ніж зовсім ніякі, — відповіла вона (з черговим посмиком голови й форканням). — Про це кожна жінка знає. Компанія «Фаррінгтон» заплатить усе одразу, і їхнє уявлення про високу ціну мусить бути безмірно щедрішим за твоє. І в Лінкольні я ніколи не житиму. Се навіть не місто, а всього лише звичайне село, де церков більше, ніж нормальних будинків.

Ви розумієте мою ситуацію? Чи ви не бачите той «глухий кут», куди вона мене загнала? Хіба я не можу розраховувати принаймні на крихту вашого співчуття? Ні? Тоді слухайте оце.

На початку квітня того року — рівно за вісім років до сьогоднішнього числа, наскільки я пам'ятаю — вона підійшла до

---

¹ City of Lincoln — столиця і друге за величиною місто штату Небраска, засноване 1865 року.

мене вся така превесела й сяюча. Більшу частину того дня вона провела у «салоні краси» в Мак-Куку¹, і волосся обрамлювало їй щоки товстенькими буклями, які нагадали мені ті ролончики туалетного паперу, що їх можна побачити в клозетах готелів та заїзних дворів. Вона сказала, що має якусь ідею. Ідея полягала в тім, що нам варто було б продати компанії «Фаррингтон» разом і ті 100 акрів, і всю ферму. Вона вважала, що вони куплять усе, аби лиш отримати ту ділянку її батька, котра лежала близько до залізниці (і, мабуть, вона мала рацію).

— А тоді, — промовила та зухвала мегера, — ми можемо поділити гроші, розлучитися й розпочати нові життя окремо одне від одного. Нам обом зрозуміло, що саме цього тобі хочеться. — Ніби їй самій не хтілося того ж самого.

— Ага, — сказав я (мовби всерйоз обмірковуючи ту її ідею). — А з ким із нас залишиться хлопець?

— Звісно ж, зі мною, — відповіла вона, витріщившись. — Чотирнадцятирічний хлопчик потребує матері.

Того ж дня, з розповіді про найновіший план його матері, я почав «обробляти» Генрі. Ми з ним сиділи в повітці на сіннику. Я утримував на лиці щонайсумніший вираз і промовляв із найсумнішими інтонаціями, малюючи картини того, на що скидатиметься його життя, якщо його матері дозволити впровадити цей план: як він не матиме ані ферми, ані батька, як він потрапить до набагато більшої школи, позбавлений усіх своїх друзів (більшість котрих він знає змалку), як, щойно опинившись у тій новій школі, він буде змушений битися за гідне собі місце серед незнайомців, котрі сміятимуться з нього, називаючи сільським телепнем. З іншого боку, говорив я, якщо б нам вдалося утримати всю землю, я певен, ми могли б розрахуватися за всіма нашими зобов'язаннями перед банком ще до настання 1925 року і щасливо жити без боргів, дихаю-

---

¹ McCook — засноване 1882 року місто в штаті Небраска, назване на честь генерала федеральної армії часів Громадянської війни 1861—1865 рр. Александра Мак-Давелла Мак-Кука.

чи свіжим повітрям, замість того, аби бачити, як нашим чистесеньким колись струмком від світанку й до заходу сонця спливають свинячі тельбухи.

— Отже, що тобі більше подобається? — спитав я після того, як змалював йому цю картину у таких яскравих подробицях, на які лишень тільки був здатний.

— Залишитися з тобою, татуню, — відповів він. І сльози струменіли йому по щоках. — Але чому ж їй треба бути такою... такою...

— Продовжуй, — захопив я. — Правда ніяк не може бути лайливою.

— Такою *курвою*.

— Бо більшість жінок ними й є, — сказав я. — Це невинна частина їхньої натури. Питання в тім, що нам з цим робити.

Проте Підступник усередині мене вже подумав про старий колодязь позаду корівника, той, воду з якого ми використовували лише для змиву, бо він став такий мілкий і замулений — усього 20 футів завглибшки, лише трохи більший за дренажну яму. Залишалося одне питання: як до цього підвести його. А я *мусив*, ви, безумовно, це розумієте; я міг убити мою дружину, але мусив урятувати мого чудового сина. Який сенс у володінні 180 акрами землі — чи хоч би й тисячею, — якщо у вас нема нікого, з ким цьому порадіти і кому їх потім заповідати.

Я прикинувся, ніби обмірковую безумний план Арлетт з перетворення доброї ріллі на свинобійню. Я попрохав її дати мені час звикнути до цієї думки. Вона дозволила. А впродовж наступних двох місяців я обробляв Генрі, при звичаючи його до зовсім протилежної ідеї. Се виявилось не таким важким, як могло бути; він мав зовнішні риси своєї матері (самі знаєте, зовнішність жінки — це мед, яким чоловіків заманюють до жалливого вулика), але не її Богом прокляту впертість. Необхідно було лише домальовувати картину, яким буде його життя в Омасі або у Сент-Луїсі. Я висунув припущення, що навіть

ці два переповнені людом мурашники можуть її не вдовольнити; вона може вирішити, що їй годиться тільки Чикаго.

— А тоді, — повідомив я, — може так статися, що у старших класах ти вчитимешся разом із чорними нігерами.

Він почав прохолодно ставитися до своєї матері; а після кількох спроб відновити його приязність — усі були недолугі, всі відкинуті ним геть — вона теж почала відповідати йому холодностю. Я (чи радше Підступник) торжествував. На початку червня я сказав їй, що, серйозно все обміркувавши, я вирішив, що ніколи не дозволю їй продати ті 100 акрів без боротьби; натомість я радше доведу нас усіх до руйнації й зубожіння, якщо постане така потреба.

Вона сприйняла це спокійно. Вирішила самостійно пошукати юридичних порад (а Закон, як ми знаємо, стає другом будь-кому, хто йому за це платить). Я таке передбачав. І посміювався! Бо їй нічим було заплатити за такі поради. На той час я вже міцно тримав у руках всю невеличку готівку, яку ми мали. Генрі навіть віддав мені свої заощадження з глиняної скарбнички, коли я його про це попросив, тож вона не могла поцупити й звідти, хай хоч яким нікчемним було те джерело. Звісно, вона поїхала до офісу компанії «Фаррінгтон» у Деланді, майже певна (як і я), що ті, хто очікує собі такого прибутку, забезпечать її юридичні витрати.

— Вони її підтримають, і вона переможе, — втокмачував я Генрі в повітці на сіннику, де ми з ним уже звикли вести наші розмови. Я не був іще цілком певний, але вже прийняв рішення, яке я поки що наважуся назвати хіба що «планом».

— Але ж, татуню, це несправедливо! — схлипнув він. Сидячи там, на сіні, він виглядав дуже юним, радше десятирічним, аніж хлопцем чотирнадцяти років.

— Життя саме таким і є, — відповів я. — Іноді єдине, що залишається, це самому брати те, що мусить тобі належати. Навіть якщо від цього хтось постраждає. — Я помовчав, спостерігаючи за його обличчям. — Навіть якщо хтось помре.

Він зблід.

— Татуню!

— Якщо її не стане, — сказав я, — все залишиться так, як було. Всі скандали припиняться. Ми могли б тут мирно жити. Я запропонував їй усе, що можу, хай би вона собі сама їхала, але вона не схотіла. Лишилося єдине, що я можу зробити. Що ми можемо зробити.

— Але ж я люблю її!

— Я теж її люблю, — сказав я. І це, попри всю вашу ймовірну недовіру, було правдою. Та ненависть, яку я відчував до неї тоді, у 1922 році, була більшою за будь-яку з тих, що їх може відчувати чоловік до будь-якої жінки, бо в моїй ненависті присутня була частка любові. І хоч би якою прикрою й упертою не вбачалася Арлетт, усе ж таки вона була добросердою жінкою. Наші «подружні стосунки» ніколи не припинялися, хоча, після того як почалися суперечки щодо тих 100 акрів, наші злягання в темряві чимдалі більше ставали схожими на парування тварин.

— Це не мусить бути болячим, — сказав я. — А коли все закінчиться... тоді...

Я повів його поза корівник і показав той колодязь, і там він вибухнув гіркими слізьми.

— Ні, татуню. Тільки не це. Хоч би щось інше.

Але коли вона повернулася з Деланда (Гарлен Коттері, наш найближчий сусіда підвіз її більшу частину шляху у своєму «Форді», висадивши там, де їй залишилося пройти пішки лише дві милі) і Генрі почав благати її «відступитися, щоби ми могли стати знову нормальною родиною», їй урвався терпець і вона лягнула йому по губах, наказавши перестати скиглити, наче цуценя.

— Твій батько заразив тебе своєю боязливістю. Гірше того, він заразив тебе своєю захланністю.

Ніби вона сама була вільна від цього гріха!

— Юрист запевнив мене, що земля моя і я можу робити з нею все, що мені заманеться, а я бажаю її продати. А щодо вас двох, ви можете залишатися сидьма сидіти тут, щоб разом

нюхати запах смалених свиней, самим собі готувати їжу, самим собі стелити ліжка. Будеш, сину мій, тягти плуга цілими днями, а ночами читати його безкінечні книжки. Йому вони небагато користі принесли, але тобі, можливо, краще зарадять. Хтозна?

— Мамуню, це несправедливо!

Вона поглянула на власного сина так, як жінка може поглянути на незнайомця, котрий наважився торкнутися її руки. Як же втішилася моя душа, коли я побачив, що він також дивиться на неї так само прохолодно.

— Можете йти собі до дідька обоє. А щодо мене, я поїду в Омаху й відкрию магазин одягу. Отак я собі уявляю справедливість.

Ця розмова мала місце у запилюженому палісаднику між будинком та корівником, і ті її слова про те, якою вона уявляє собі справедливість, були останніми. Здіймаючи куряву своїми елегантними міськими туфлями, вона гордо рушила подвір'ям до будинку, зайшла всередину і пристукнула за собою двері. Генрі обернувся, дивлячись на мене. У нього в кутику рота показалася кров і нижня губа напухала. Лють у його очах була тієї дикої, бездомішкової природи, яку можуть відчувати лише підлітки. Це та лють, що не зважає на ціну. Він кивнув головою. Я кивнув у відповідь, так само похмуро, хоча всередині мене скалився Підступник.

Той ляпас став підписом під її смертним вироком.

Через два дні, коли Генрі знайшов мене серед молодії кукурудзи, я побачив, що він знову послабшав. Мене це не стривожило і не здивувало; роки між дитинством і дорослістю сповнені поривів, і ті, хто їх проживає, вертаються, немов оті флюгери, що їх дехто з фермерів тут, на Середньому Заході, полюбляє встановлювати на своїх силосних вежах.

— Не можна нам, татуню, — мовив він. — Вона перебуває в Облуді. А Шеннон каже, що всі, хто помирає в облуді, потрапляють до Пекла.

«Клята Методистська церква з її клятим Методистським юнацьким братством»¹, — подумав я... проте Підступник тільки усміхнувся. Наступні десять хвилин ми балакали на теологічні теми серед зеленої кукурудзи, а над нами повільно сунули хмарки раннього літа, найкращі хмарки — ті, що плывуть, наче шхуни, тягнучи за собою кільватерні струмені тіней. Я пояснив йому, що якраз навпаки: замість послати Арлетт до Пекла, ми пошлемо її на Небеса.

— Бо замордований чоловік або жінка помирає не в Божий час, а в Людський, — говорив я. — Він... або вона... втрачає життя до того, як він... або вона... зможе спокутувати свої гріхи, отже, всі облуди мусять бути прощеними. Якщо роздивлятися на це під таким кутом зору, то кожен убивця є свого роду Воротами до Неба.

— Але як щодо нас, татуню? Хіба ми не потрапимо до Пекла?

Я повів рукою довкола, показуючи на поля, що буяли свіжою зеленню.

— Як ти можеш таке казати, коли бачиш Рай навкруг нас? А вона ж воліє прогнати нас звідси точно так само, як янгол з палаючим мечем прогнав колись Адама і Єву з їхнього саду.

Він вдивлявся у мене, занепокоєний. Сумний. Мені ненависно було морочити власного сина у такий спосіб, але в глибині душі я вірив тоді й продовжую вірити в це дотепер, що не я наробив йому всього того, а вона.

— І ще подумай, — продовжив я, — якщо вона поїде в Омаху, вона ще глибше закопається у Прірву-Пресподницю. Якщо вона забере тебе з собою, ти станеш міським хлопцем...

— Ніколи не стану! — він вигукнув це так голосно, що аж ворони на огорожі змахнули крилами і, здійнявшись, майнули вихором вгору, у синє небо, немов шматки копіювального паперу.

---

¹ Методизм — заснований у XVIII ст. протестантський рух, що тепер складається з багатьох незалежних церков у різних країнах, спільним для яких є проповідь релігійної смиренності.

— Ти юний, отже, станеш, — сказав я. — Ти забудеш все оце... навчишся жити по-міському... і почнеш викопувати собі власну яму.

Якби він мені закинув, що вбивці не мають надії на возз'єднання зі своїми жертвами на Небесах, мене б це могло загнати в кут. Проте або його теологія не простягалася аж так далеко, або він не бажав міркувати про такі речі. А й чи існує Пекло, чи ми створюємо його самотужки тут, на землі? Думаючи про перебуті вісім років мого життя, я схилиюся до останнього.

— Як? — спитав він. — Коли?

Я йому розповів.

— І ми зможемо після всього жити тут?

Я сказав, що так, зможемо.

— А їй не буде боляче?

— Ні, — запевнив я. — Все відбудеться швидко.

Здавалося, його це задовольнило. Та все одно нічого могло не відбутися, якби не сама Арлетт.

Ми домовилися зробити це в якусь із суботніх ночей у середині місяця червня, котрий був тоді так само гарним, як і всі, які я пам'ятаю. Літніми вечорами Арлетт іноді випивала склянку вина — хоча рідко більше. На це існувала поважна причина. Вона належала до тих людей, котрі ніколи не вип'ють дві склянки без того, щоб далі не випити четверту, а тоді й шосту, а потім і цілу пляшку. А тоді й іще пляшку, якщо та є.

— Я мушу бути дуже обережною, Вілфе. Мені це надто сильно подобається. На моє щастя, я маю сильну волю.

Того вечора ми сиділи на ганку, дивлячись, як над полями завмирає останнє світло, слухаючи дрімотливе *piiiii* цвіркунів. Генрі перебував у своїй кімнаті. Він майже не торкнувся вечері, а коли ми з Арлетт усілися на ганку в наші крісла-гойдалки з подушками на сидіннях, відповідно позначеними літерами МА і ТА, мені здалося, ніби я чую звіддала щось схоже на звуки блювання. Пам'ятаю, я подумав, що, коли надійде час, він нездатен буде зважитись піти до кінця. Його мати

прокинеться наступного ранку в поганому гуморі, з «похміллям» і без знаття, як близько вона була від того, щоб ніколи більше не побачити чергового світанку в Небрасці. Одначе я почав діяти за планом. Бо я був якимсь таким, як оті російські ляльки, що вкладаються одна в одну? Можливо. Можливо, кожна людина є такою. Усередині мене перебував Підступник, але всередині Підступника сидів сповнений надій Уповальник. Той парубок помер десь між 1922 і 1930 роками. Підступник, зробивши свою шкоду, зник. А без його схем і амбіцій життя перетворилося на порожнечу.

На ганок я прихопив із собою пляшку, проте, коли я спробував наповнити її порожню склянку, вона прикрила її долонею.

— Тобі нема потреби робити мене п'яною, щоб отримати те, чого ти бажаєш. Я теж того хочу. Мені аж свербить.

Вона розсунула ноги й поклала руку собі на промежину, показуючи, де їй свербить. Усередині неї перебувала Соромітниця — можливо, навіть Хвойда — і вино завжди її вивільнювало.

— Та випий все одно ще склянку, — промовив я. — Маємо дещо відсвяткувати.

Вона з осторогою подивилася на мене. Навіть від одної склянки вина очі в неї зволожились (немов душа її ридала за всім тим вином, яке вона хотіла б, та не могла випити) і в світлі призахідного сонця здавалися помаранчевими, як очі гелловінської маски з гарбуза зі свічкою всередині.

— Не буде судового позову, — повідомив я їй. — І розлучення не буде. Якщо компанія «Фаррінгтон» зможе собі дозволити заплатити нам за мої вісімдесят акрів разом з твоєю сотнею, нашим суперечкам кінець.

Перший і єдиний раз за весь час нашого поривчастого подружнього життя в неї буквально *відпала* щелепа.

— Що ти кажеш? Що це я таке від тебе чую? Не мороч мені голову, Вілфе!

— Я не морочу, — промовив Підступник. Говорив він з чистосердечною щирістю. — Ми з Генрі багато балакали на цю тему...